

جمهوری اسلامی ایران
وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
شورای عالی برنامه‌ریزی آموزشی

برنامه‌ریزی رشته

احیاء تراث قرآنی و حدیثی

Revival Of Quranic and Hadith Heritage

مقطع کارشناسی ارشد ناپیوسته

گروه علوم حوزوی

بیت

نام رشته: احیاء تراث قرآنی و حدیثی

عنوان گرایش: -

گروه تحصیلی: علوم انسانی

دوره تحصیلی: کارشناسی ارشد ناپیوسته

زیرگروه تحصیلی: علوم حوزوی

نوع مصوبه: تدوین

پیشنهادی: گروه تخصصی علوم حوزوی

تاریخ تصویب: ۱۴۰۱/۰۵/۳۰

برنامه درسی تدوین شده دوره کارشناسی ارشد ناپیوسته رشته احیاء تراث قرآنی و حدیثی، در جلسه شماره ۹۵۳ به تاریخ ۱۴۰۱/۰۵/۳۰ شورای عالی برنامه‌ریزی آموزشی به شرح زیر تصویب شد:

ماده یک- این برنامه درسی برای دانشجویانی که پس از تصویب این برنامه درسی در دانشگاه‌ها و موسسات آموزش عالی مرتبط با گروه حوزوی پذیرفته می‌شوند، قابل اجرا است.

ماده دو- این برنامه درسی در سه فصل: مشخصات کلی، جدول‌های واحدهای درسی و سرفصل دروس تنظیم شده است و برای اجرا در دانشگاه‌ها و موسسات آموزش عالی مرتبط با گروه حوزوی پس از اخذ مجوز پذیرش دانشجو از شورای گسترش آموزش عالی و سایر ضوابط و مقررات مصوب وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، ابلاغ می‌شود.

ماده سه- این برنامه درسی از شروع سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۲ به مدت ۵ سال قابل اجرا است و پس از آن، در صورت تشخیص کارگروه تخصصی مربوطه، نیاز به بازنگری دارد.

دکتر قاسم عموعابدینی

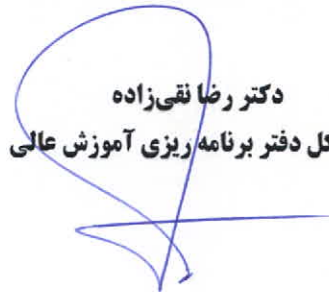
معاون آموزشی

و دبیر شورای عالی برنامه‌ریزی آموزشی

دکتر رضا نقی‌زاده

مدیر کل دفتر برنامه‌ریزی آموزش عالی

جمهوری اسلامی ایران
وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
شورای عالی گسترش و برنامه‌ریزی آموزش عالی

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
دانشگاه قرآن حدیث

برنامه درسی رشته

احیاء تراث قرآنی و حدیثی

REVIVAL OF QURANIC AND HADITH HERITAGE

مقطع کارشناسی ارشد ناپیوسته

تهیه کنندگان [به ترتیب حروف الفبا]

سید محمد کاظم سیدطباطبایی (استادیار دانشگاه قرآن و حدیث)

احمد غلامعلی (استادیار دانشگاه قرآن و حدیث)

عبدالهادی مسعودی (دانشیار دانشگاه قرآن و حدیث)

فصل اول

مشخصات کلی برنامه درسی

پژوهش‌ها بر اساس موضوع (سوژه تحقیق)، به چهار «دسته» تقسیم می‌شوند: موضوع پژوهی، مسئله پژوهی، روش پژوهی و متن پژوهی. تصحیح و تحقیق متون، از مقوله متن‌پژوهی است. این گونه پژوهش‌های متن‌محور، «اکتشافی» محض‌اند. دلیل تفکیک پژوهش‌های متن‌محور از پژوهش‌های مسئله‌محور هم این است که مسئله (problem) در پژوهش متن، در واقع، همان چيستی «متن قابل انتساب به مؤلف نخستین» است، با همه گستردگی، پیچیدگی، تنوع، ترکیب و چند وجهی بودن متن (به عنوان مسئله). این گونه پژوهش‌ها، در حوزه دانش‌های نقلی، از ضروریات و الزامات اولیه محسوب می‌شوند؛ زیرا متنی را عرضه می‌کنند که زمینه و محور پژوهش‌های پسین است و روشن است که چنین متنی (قابل انتساب به مؤلف نخستین)، در حوزه علوم نقلی و به ویژه علوم نقلی اسلامی (هم‌چون فقه و حدیث و کلام که در آنها بحث حجیت و اعتبار و دلیل شرعی مطرح است)، تا چه اندازه اهمیت دارد.

یکی از بنیادی‌ترین گام‌ها در توسعه دانش حدیث، دستیابی به متون اولیهٔ مصادر حدیثی - یعنی متنی که از قلم مؤلف نخست، جاری شده است - یا متنی هر چه نزدیک‌تر به آن است. این فرآیند پژوهشی، «تصحیح متن» نامیده می‌شود، که در واقع، به معنای پیراستن متن از: (۱) عوارض مداخلات انسانی پس از تألیف (نظیر: خطاهای کاتبان و ناسخان و وراقان و صحافان و تصرفات مالکان و خوانندگان و دیگر بهره‌گیرندگان از نسخه که ممکن است همسو یا ناهمسو با محتوای آن بوده‌اند) و (۲) پیامد حوادث طبیعی و عوارض گذشت زمان (نظیر: فرسودگی، خوردگی و آبدیدگی) و سپس تلاش برای فهم درست رسم الخط و نشانه‌های نسخه و انتقال صحیح آنها از طریق تبدیل رسم الخط متن به رسم الخط امروزی و نشانه‌گذاری‌های استاندارد است. گفتنی است تصحیح هر متن کهن، با نسخه‌شناسی و گردآوری نسخه‌های کهن و معتبر و مشهور از آن متن، آغاز می‌شود و امکان تکمیل و تقویت آن با «تحقیق متن» نیز وجود دارد. تحقیق متن، مجموعه‌ای از پژوهش‌های تکمیلی لغوی - فقه الحدیثی، رجالی، تاریخی، جغرافیایی، فهرستی و ... است که مطالعه و فهم متن و مقایسه آن با دیگر متون را آسان و اجزای آن را مستندسازی و اعتبارسنجی می‌کند، و ضمناً کمک بزرگی در خوانش نسخه‌ها و فهم و جرح و تعدیل و انتخاب نهایی نسخه بدل‌ها محسوب می‌شود. بدین ترتیب، به طور خلاصه می‌توان گفت: تصحیح متون، اصطلاحی است به معنای پژوهش روش‌مند برای رسیدن به متن اولیه از یک اثر (نگاشته) تاریخی، از طریق نسخه‌های خطی موجود از آن اثر و با کمک گرفتن از مجموعه‌ای از روش‌های احیا.

در چاپ و نشر آثار مکتوبی که ارزش تاریخی دارند. تصحیح، اهمیت فوق‌العاده‌ای دارد. گاه ممکن است یک اشتباه کوچک مفهوم کلام را به کلی تغییر دهد و یا اقامهٔ برهانی را نارسا و محاسبه‌ای را غلط جلوه دهد و یا یک واقعیت تاریخی را دگرگون کرده و آن را از مسیر حقیقت منحرف سازد. تصحیح، به خصوص در منابع، از اهمیت بیشتری برخوردار است، زیرا مطالب آنها اصالت دارند و در تحقیقات بعدی به آنها استناد و تکیه می‌شود. از جمله کتبی که تصحیح آنها بیشترین اهمیت را دارد، کتب حدیثی، تفسیری و فقهی است که ممکن است در اثر کوتاهی و مسامحه در تصحیح آنها یک مطلب اعتقادی و یا یک حکم شرعی الهی تغییر یابد و در نتیجه از حقیقت منحرف شود. نظر به این که تصحیح دقیق و فنی این قبیل آثار و متون کهن، اکثراً هزینهٔ سنگینی را در بردارد و کوتاهی در امر تصحیح از جلوهٔ ظاهری کتاب نمی‌کاهد تا ناشران به خاطر جلب بیشتر توجه مشتری، اهتمام کافی را برای تصحیح کتاب به کار برند، ناشر کتاب باید دارای انگیزهٔ علمی و معنوی نیرومندی باشد تا به هزینهٔ تصحیح آن، چنان که باید و شاید تن در دهد.

با عنایت به نکات مذکور، رشتهٔ «احیاء تراث قرآنی و حدیثی» (Revival of Quranic and Hadith Heritage) برای دورهٔ کارشناسی ارشد طراحی شده است.

ب) مشخصات کلی، تعریف و اهداف

دورهٔ کارشناسی ارشد ناپیوسته رشتهٔ «احیاء تراث قرآنی و حدیثی»، برابر با ۴ نیمسال تحصیلی است که در صورت نیاز برای نگارش پایان‌نامه و دفاع از آن قابل تمدید است، برنامه این گرایش مشتمل بر ۳۲ واحد (۲۸ واحد درسی و ۴ واحد پایان‌نامه) است. این رشته صرفاً به شیوهٔ آموزشی و پژوهشی قابل اجرا است، بنابر این تمام دانشجویان موظف به تدوین و ارائهٔ پایان‌نامه خواهند بود. ضمناً گذراندن دروس جبرانی تعیین‌شده از سوی گروه، برای افراد دانش‌آموختهٔ رشته‌های غیرمرتبط الزامی است.

تلاش دست‌اندرکاران تدوین این مجموعه بر آن بوده است تا برنامه حاضر با استفاده از روش‌های مختلف مانند استنباطی، تطبیقی و بر اساس در نظر گرفتن نیازها براساس روش تلفیقی صورت پذیرد. هدف کلی آن تربیت مدرسان و محققانی شایسته و کارآمد است که با برخورداری از شناخت دیدگاه‌های معصومان علیهم‌السلام به ویژه حضرت امیرالمؤمنین علیه‌السلام توانایی ایجاد ارتباط و بهره‌گیری از علوم مورد نظر را داشته باشند و بتوانند با نگاه به میثاقی هژوریک از آن دانش‌ها به ارائه نظرات و اصول کلی مورد نظر اسلام در حوزه‌های مرتبط با هر علم بپردازند.

۱. توجه به بنیادهای نظری و نظریه‌های متن پژوهی و تصحیح متون؛
۲. تلاش در جهت شناخت چالش‌ها و آسیب‌های متن پژوهی و تصحیح متون؛
۳. رویکرد پژوهش‌محور و کارکردگرا در آموزش تصحیح متون؛
۴. تلفیق سنت تاریخی و روش‌ها و مکتب‌های سنتی - بومی تصحیح متون (در ایران) با روش‌های جدید جهانی آن (غربی - عربی)؛
۵. بهره‌گیری از ظرفیت پایان‌نامه‌ها برای احیای میراث قرآنی - حدیثی مسلمانان.

پ) ضرورت و اهمیت

از آنجا که محور دانش‌های نقلی (به ویژه علوم قرآن و حدیث)، «نقل»ها و «متن»های کهن و به تعبیر دیگر «میراث تاریخی» بر جای مانده از پیشوایان معصوم علیهم‌السلام و عالمان گذشته است و این میراث، در گذار ادوار تاریخ تا روزگار ما دچار آسیب‌های طبیعی و انسانی شده‌اند؛ تأسیس رشته «احیاء تراث قرآنی و حدیثی» به منظور پاسداشت آثار کهن قرآن و حدیثی به شیوه روشمند و در قالب نظام دانشگاهی ضروری است.

ت) تعداد و نوع واحدهای درسی

جدول (۱) - توزیع واحدها

تعداد واحد	نوع دروس
۲۲	دروس تخصصی الزامی
۶ از ۱۲	دروس تخصصی اختیاری
۶	دروس جبرانی
۴	پایان‌نامه
۳۲	جمع

تذکر: گروه آموزشی می‌تواند تا ۶ واحد جبرانی با توجه به سطح و رشته قبلی دانشجویان تعیین نماید. نمره این دروس در کارنامه ثبت نمی‌شود اما دانشجو ملزم به گذراندن آنها خواهد بود. کسانی که در مقطع قبلی یا همسان این واحدها را گذرانده باشند با ارائه مدرک یا تایید گروه از انتخاب واحد این دروس معاف می‌باشند.

ث) مهارت، توانمندی و شایستگی دانش‌آموختگان

دروس مرتبط	مهارت‌ها، شایستگی‌ها و توانمندی‌های ویژه
دروس تخصصی	تصحیح، تحقیق، بازیابی و بازسازی متون کهن قرآنی - حدیثی
دروس تخصصی	نسخه‌پژوهی: شناخت، توصیف نسخه و مؤلف، اعتبارسنجی و دیگر شاخه‌های نسخه‌شناسی به همراه گزارش، نقد و ارزیابی نسخه‌ها و تصحیح‌های انجام‌شده
دروس مرتبط	مهارت‌ها، شایستگی‌ها و توانمندی‌های عمومی
کلیه دروس	تدریس دروس مرتبط با این رشته در دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی و برگزاری کارگاه‌های آموزشی مرتبط

ج) شرایط و ضوابط ورود به دوره

داوطلبان تحصیل در این رشته از میان دانش‌آموختگان مقطع کارشناسی و یا طلاب هم‌تراز حوزه‌های علمیه انتخاب می‌شوند. آزمون علمی ورودی تک مرحله‌ای خواهد بود و با توجه به مقررات آموزشی از طریق سازمان سنجش آموزش کشور و یا با نظارت آن سازمان برگزار می‌شود.

فصل دوم

جدول عناوین و مشخصات دروس

جدول (۲) - عنوان و مشخصات کلی دروس تخصصی الزامی

پیش نیاز / هم نیاز	ساعت			تعداد واحد	عنوان درس	کد درس
	کل	عملی	نظری			
ندارد	۳۲	-	۳۲	۲	مرجع شناسی نسخه پژوهی و تصحیح و تحقیق متون	۰۱۳۲۷۰
ندارد	۳۲	-	۳۲	۲	منطق فهم نصوص (متون قرآن و حدیث)	۰۱۳۲۷۱
ندارد	۴۰	-	۴۰	۲	خط و کتابت در دوره کهن	۰۱۳۲۷۲
ندارد	۴۰	-	۴۰	۲	نسخه شناسی عمومی	۰۱۳۲۷۳
نسخه شناسی عمومی	۳۲	-	۳۲	۲	نسخه شناسی تخصصی	۰۱۳۲۷۴
ندارد	۳۲	-	۳۲	۲	استوارسازی و تقویم متن (نص)	۰۱۳۲۷۵
ندارد	۳۲	-	۳۲	۲	تصحیح و تحقیق متون	۰۱۳۲۷۶
ندارد	۳۲	-	۳۲	۲	مکتبها، روشها و اخلاق حرفه‌ای تصحیح متون	۰۱۳۲۷۷
ندارد	۴۰	-	۴۰	۲	بازسازی و بازیابی متون	۰۱۳۲۷۸
ندارد	۳۲	-	۳۲	۲	کارگاه نسخه شناسی و نسخه خوانی	۰۱۳۲۸۹
ندارد	۳۲	-	۳۲	۲	زبان تخصصی انگلیسی	۰۱۳۲۹۰
-	۶۴	-	۶۴	۴	پایان نامه	۰۱۳۲۹۱
	۶۹۶	-	۶۹۶	۲۶	جمع	

جدول (۳) - عنوان و مشخصات کلی دروس تخصصی اختیاری

پیش نیاز / هم نیاز	ساعت			تعداد واحد	عنوان درس	کد درس
	کل	عملی	نظری			
ندارد	۳۲	-	۳۲	۲	تاریخ و ساختار علوم اسلامی	۰۱۳۲۹۲
ندارد	۳۲	-	۳۲	۲	حوزه‌ها و مکتب‌های حدیثی	۰۱۳۲۹۳
ندارد	۳۲	-	۳۲	۲	روش‌ها و مکتب‌های تفسیری	۰۱۳۲۹۴
ندارد	۳۲	-	۳۲	۲	تاریخ تمدن و هنر اسلامی	۰۱۳۲۹۵
ندارد	۳۲	-	۳۲	۲	مصطلحات علوم قرآن و حدیث	۰۱۳۲۹۶
ندارد	۳۲	-	۳۲	۲	متن خوانی	۰۱۳۲۹۷
	۱۹۲	-	۱۹۲	۱۲	جمع	

تذکر: گذراندن ۶ واحد از ۱۲ واحد دروس اختیاری، به تشخیص گروه آموزشی مربوط الزامی است.

جدول (۴) - عنوان و مشخصات کلی دروس جبرانی

پیش نیاز / هم نیاز	ساعت			تعداد واحد	عنوان درس
	کل	عملی	نظری		
ندارد	۳۲	-	۳۲	۲	آشنایی با تاریخ و علوم حدیث
ندارد	۳۲	-	۳۲	۲	آشنایی با تاریخ و علوم قرآن
ندارد	۳۲	-	۳۲	۲	روش تحقیق در اسناد تاریخی (کهن)
	۹۶	-	۹۶	۶	جمع

تذکر: گذراندن ۶ واحد دروس جبرانی، برای دارندگان مدرک غیرمرتبط به تشخیص گروه آموزشی مربوط الزامی است.

فصل سوم

ویژگی‌های دروس

عنوان درس به فارسی:	مرجع شناسی نسخه پژوهی و تصحیح و تحقیق متون		کد درس: ۰۱۳۲۷۰
عنوان درس به انگلیسی:	Reference Analysis of manuscript Study, Collation and Edition of Texts		نوع درس و واحد
دروس پیش نیاز:	ندارد	پایه ☐ نظری ☒	
دروس هم نیاز:	ندارد	تخصصی الزامی ☒ عملی ☐	
تعداد واحد:	۲	تخصصی اختیاری ☐ نظری-عملی ☐	
تعداد ساعت:	۳۲	رساله / پایان نامه ☐	

نوع آموزش تکمیلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر: .....

الف) هدف کلی:

آشنایی با نهادها و کتب مرجع در حوزه نسخه پژوهی

ب) اهداف ویژه:

ایجاد مهارت تصحیح و تحقیق متون اعم از: فهرست‌ها، فهرستگان‌ها، شیوه‌نامه‌ها، دست‌نامه‌ها، اصطلاح‌نامه‌ها و مطالعات تاریخ علم نسخه پژوهی

پ) مباحث یا سرفصل‌ها:

- مراجع دست اول: منابع جهانی آشنایی با دپارتمان‌های آموزشی و پژوهشی و نسخه‌ها و پژوهشگران حوزه نسخ و شیوه‌ها و مکتب‌های آن / مقاله‌نامه‌ها / چکیده‌نامه‌ها / فهرستگان‌ها / فهرست‌نامه‌ها / کتاب‌های شرح حال (تراجم) / کتاب‌های معلومات فنی و مهارتی نسخه پژوهی معتبر انگلیسی و عربی و فارسی

- مراجع دست دوم: فهرست‌ها / کتاب‌شناسی‌ها / نمایه‌ها / راهنماهای مجلات / فهرست‌های مقالات / چکیده پایان‌نامه‌های معتبر (انگلیسی و عربی و فارسی)

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

آموزش استاد، شاگرد پروری با ایجاد فرصت ارائه کنفرانس، پرورش قدرت پژوهش با راهنمایی نگارش مقالات

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال ۳۰ تا ۶۰ درصد

آزمون پایان نیم‌سال ۴۰ تا ۷۰ درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

فضای مناسب کلاس، تخته آموزشی مناسب، دستگاه ویدئو پروژکتور، کتاب‌ها و نرم افزارهای مرتبط

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

مراجع فارسی و عربی و انگلیسی: اثر آفرینان (زندگینامه نام آوران فرهنگی ایران)؛ جمعی از مؤلفان / زندگی‌نامه علمی دانشوران؛ کولستون گیلیپسی، چارلز (ترجمه احمد آرام) / فهرست نسخه‌های خطی فارسی؛ منزوی، احمد / تاریخ نوشته‌های جغرافیایی در جهان اسلامی؛ کراچکوفسکی، ایگناتی یولیانوویچ (ترجمه ابوالقاسم پاینده)

دائرة المعارف‌های بزرگ اسلامی؛ تشیع؛ بریتانیکا؛ ایرانیکا و ...

مراجع اسلامی: فهرست ابن ندیم؛ آثار ابن ابی أصبغ؛ ابن حجر عسقلانی؛ ابن خلکان؛ معجم‌های یاقوت و ... / منابع رجالی تراجم و رجال: نجاشی؛ کشی؛ اعیان الشیعه؛ طبقات اعلام الشیخ / منابع تراجم و رجال مشترک بین امامیه و غیر آنان: ریاض العلماء عبدالله آفندی؛ روضات الجنات خوانساری؛ فهرست شیخ طوسی؛ ریحانه الأدب؛ معجم الأدباء؛ مفتاح السعادة طاش کوپری‌زاده؛ طبقات الأمم؛ خلاصه الأقوال علامه حلی؛ کتابخانه ابن طاووس اتان کلبرگ؛ مکتبه العلامة الحلی سید عبدالعزیز طباطبائی؛ معجم المؤلفین؛ معجم المؤلفین العراقین؛ فهرسه مجدوع / مختار الصحاح التراث العربی فی اللغة و المعجم و الأدب و التراجم؛ عمر الدقاق / المکتبه العربیه؛ عروة حسن / التراث بین الحوادث و الإنبعاث؛ حکمت‌پیشین

عنوان درس به فارسی:	منطق فهم نصوص (متون قرآن و حدیث)		کد درس: ۰۱۳۲۷۱
عنوان درس به انگلیسی:	Logic of Text Comprehension: The Quran and Hadith		نوع درس و واحد
دروس پیش نیاز:	ندارد	پایه ☐ نظری ☒	
دروس هم نیاز:	ندارد	تخصصی الزامی ☒ عملی ☐	
تعداد واحد:	۲	تخصصی اختیاری ☐ نظری-عملی ☐	
تعداد ساعت:	۳۲	رساله / پایان نامه ☐	

نوع آموزش تکمیلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر: .....

الف) هدف کلی:

شناخت اصول و مبانی فهم حدیث

ب) اهداف ویژه:

آشنایی با روش‌های اصولی نقد و کشف اعتبار حدیث

پ) مباحث یا سرفصل‌ها:

- نقش اعتبار نسخه در حجیت: حجیت ظواهر قرآن / حجیت روایات (ثقه و موثوق به)
- فهم پذیری قرآن و روایات و زبان دین و زبان کتب مقدس: دستیابی به متن اصلی / تصحیف، تحریف، اضطراب، قلب، نقصان و زیادت / نقل به معنا / تقطیع
- سیر فهم حدیث؛ ساختارشناسی: مفردات؛ ترکیبات / قرینه‌شناسی: فضا / اسباب نزول / اسباب ورود حدیث
- گفتمان‌شناسی عصر نزول قرآن و مجموعه‌نگری خانواده حدیث
- دانش‌های مؤثر در فهم قرآن و حدیث مشتمل بر علوم ادبی / اصول فقه / تفسیر / کلام، فقه / شناخت کتب مقدس پیشین / تاریخ و تأثیر دانش‌های قرآنی و حدیثی بر فهم قرآن و حدیث / اختلاف و تعارض

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

آموزش استاد، شاگرد پروری با ایجاد فرصت ارائه کنفرانس، پرورش قدرت پژوهش با راهنمایی نگارش مقالات

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال
آزمون پایان نیم‌سال

۳۰ تا ۶۰ درصد

۴۰ تا ۷۰ درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

فضای مناسب کلاس، تخته آموزشی مناسب، دستگاه ویدئو پروژکتور، کتاب‌ها و نرم افزارهای مرتبط

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

مشکل الحدیث و بیانها؛ ابن فورک، ابوبکر / مشکلات الأحادیث النبویه و بیانها؛ نجدی، عبدالله / المجازات النبویه؛ سیدرضی، محمدبن حسین / الأمالی؛ سیدمرتضی / مقباس الهدایه فی علم الدرایه؛ مامقانی، عبدالله / تأویل مختلف الحدیث؛ الدینوری، ابن قتیبه / النهایه فی غریب الحدیث و الأثر؛ ابن اثیر جزری، مجدالدین / الأصول الأصلیه و قواعد الشریعه؛ شبر، السید عبدالله / شروح الکافی.

عنوان درس به فارسی:	خط و کتابت در دوره کهن		کد درس: ۰۱۳۲۷۲
عنوان درس به انگلیسی:	Calligraphy in Ancient Period		نوع درس و واحد
دروس پیش نیاز:	ندارد	پایه ☐ نظری ☐	
دروس هم نیاز:	ندارد	تخصصی الزامی ☒ عملی ☐	
تعداد واحد:	۲	تخصصی اختیاری ☐ نظری-عملی ☒	
تعداد ساعت:	۴۰	رساله / پایان نامه ☐	

نوع آموزش تکمیلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر: .....

الف) هدف کلی:

شناخت خط و کتابت در ایران و جهان اسلام.

ب) اهداف ویژه:

ایجاد مهارت تشخیص انواع خطوط و مخطوطات

پ) مباحث یا سرفصل‌ها:

- سیر پیدایش و تحول خط فارسی و عربی

- انواع خط فارسی و عربی

- سبک نگارش در مناطق مختلف اسلامی

- تشخیص خطوط مناطق مختلف اسلامی: عراق/شام/ایران/عثمانی/مغرب/اندلس/هند و ...

- خط: کوفی/طومار/جلیل/ثلث/رقاع/ریحان/نسخ/طغراء/تعلیق/نستعلیق/شکسته/دیوانی/سیاق/غبار/مغربی

- آشنایی با خطاطان، کاتبان، وراقان و مذهبان برجسته اسلامی

- خط بعد از اسلام: کتابت قرآن/کتابت حدیث در عصر خلفاء/پیدایش نقطه/وضع علائم

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

آموزش استاد، شاگرد پروری با ایجاد فرصت ارائه کنفرانس، پرورش قدرت پژوهش با راهنمایی نگارش مقالات

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال ۳۰ تا ۶۰ درصد

آزمون پایان نیم‌سال ۴۰ تا ۷۰ درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

فضای مناسب کلاس، تخته آموزشی مناسب، دستگاه ویدئو پروژکتور، کتاب‌ها و نرم افزارهای مرتبط

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

المخطوط العربی و علم المخطوطات؛ شوقی بنین، احمد/المخطوط العربی و علم المخطوطات؛ ایمن فؤاد سید و الحلوجی، عبدالستار/أنماط التوثیق فی المخطوط العربی فی القرن التاسع الهجری؛ المشوخی، عابد سلیمان/علم نسخه‌شناسی اسلامی [علم الاکتناه العربی الاسلامی]؛ السامرائی، قاسم و نیازی، شهریار/دراسات فی تاریخ الخط العربی؛ منجد، صلاح الدین/أصل الخط العربی و تطوره حتی نهاییه العصر الأموی - الخط العربی و تطوره فی العصور العباسیه فی العراق؛ الجبوری، سهیله یاسین/جامع محاسن کتابه الکتابه و نزهه اولی البصائر و الألباب؛ الطیبی، محمدبن حسن/تاریخ الأدب أو حیاة اللغة العربیه؛ ناصف، حفنی/مهارة الکتابه عند طلاب قسم اللغة العربیه المعلمین؛ صقر، محمدجمال/احوال و آثار خوش‌نویسان؛ بیانی، مهدی.

عنوان درس به فارسی:	نسخه‌شناسی عمومی		کد درس: ۰۱۳۲۷۳
عنوان درس به انگلیسی:	General manuscript		نوع درس و واحد
دروس پیش‌نیاز:	ندارد	پایه ☐ نظری ☐	
دروس هم‌نیاز:	ندارد	تخصصی الزامی ☒ عملی ☐	
تعداد واحد:	۲	نظری: ۳۲ ساعت	تخصصی اختیاری ☐ نظری-عملی ☒
تعداد ساعت:	۴۰	عملی: ۸ ساعت	رساله / پایان‌نامه ☐

نوع آموزش تکمیلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر: .....

الف) هدف کلی:

شناخت اصول و قواعد فهرست‌نگاری

ب) اهداف ویژه:

آشنایی با مهم‌ترین فهرست‌های داخلی و خارجی و مباحث نسخه‌پژوهی

پ) مباحث یا سرفصل‌ها:

- تشخیص مؤلف، نام اثر، تعیین هویت
- تشخیص موضوع کتاب، تاریخ تألیف، ارزش اثر
- کتاب‌شناسی اثر: وجود نسخ در کتابخانه‌ها و غیره
- تشخیص کاتب، تاریخ کتابت، هویت نسخه از نظر حجم و کاغذ
- کتاب آرایی، جلد، حواشی، مهرها، واقف‌ها و سایر نشانه‌های تملک و سماع، بلاغ و غیره
- نسخه‌شناسی: توصیفی / تاریخی / تطبیقی / نسخه‌های منحصر / سلطانی / نفیس و ...

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

آموزش استاد، شاگرد پروری با ایجاد فرصت ارائه کنفرانس، پرورش قدرت پژوهش با راهنمایی نگارش مقالات

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

- فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال ۳۰ تا ۴۰ درصد
- آزمون پایان نیم‌سال ۶۰ تا ۷۰ درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

فضای مناسب کلاس، تخته آموزشی مناسب، دستگاه ویدئو پروژکتور، کتاب‌ها و نرم افزارهای مرتبط

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

فرهنگ اصطلاحات توصیفی نسخه‌های خطی جهان اسلام؛ گاجک، آدام (ترجمه علی قلی‌نامی) // آیین فهرست‌نگاری نسخه‌های خطی؛ دانش‌پژوه، محمدتقی / قواعد فهرسه المخطوطات؛ المنجد، صلاح الدین / فهرسه المخطوطات العربیه؛ المشوخی، عابد سلیمان / الدلیل الإرشادی لفهرسه المخطوطات العربیه؛ فتحي عبدالهادی، محمد / فهرسه المخطوط العربی؛ عبودی فتوحی، میری / آثار مهدی بیانی، نجیب مایل هروی، عبدالسلام محمد هارون، برگشتر اسر، فؤاد سزگین / مقدمه‌های بسیاری از فهرست‌های خطی عربی و فارسی کتابخانه‌های جهان / آثار فهرست‌نویسان و نسخه‌شناسان معاصر ایران: اوکتایی، ابن یوسف، اعتصامی، احمد منزوی، حایری، دانش‌پژوه، انوار، افشار، مرعشی و ... آثار فهرستی در جهان اسلام: کتابخانه سلیمانیه استانبول، قونیه، المکتبه الظاهریه دمشق، دارالکتب المصریه قاهره، المکتبه الإسکندریه و المکتبه الأزهریه مصر، مؤسسه الفرقان للتراث الإسلامی / کتابخانه‌های اروپایی: برلین آلمان، موزه ایتالیا، چستر بییتی ایرلند / مجلات مشهور در حوزه مخطوطات؛ المورد، مجمع اللغة العربیه بدمشق، مجمع اللغة العربیه بالقاهره / مهم‌ترین پایگاه‌های اینترنتی در حوزه آثار مخطوطات: موقع دارالکتب و الوثائق القومیه - موقع مرکز الملك فیصل، موقع مکتبه الملك فهد، موقع المصطفی من المخطوطات العربیه و الإسلامیه، مکتبه المصطفی، موقع الوراق، منتديات الکتب المصنوعه.

عنوان درس به فارسی:	نسخه‌شناسی تخصصی		کد درس: ۰۱۳۲۷۴
عنوان درس به انگلیسی:	Specialized manuscript		نوع درس و واحد
دروس پیش‌نیاز:	نسخه‌شناسی عمومی		پایه ☐ نظری ☐
دروس هم‌نیاز:	ندارد		تخصصی الزامی ☐ عملی ☐
تعداد واحد:	۲	نظری: ۸ ساعت	تخصصی اختیاری ☒ نظری-عملی ☒
تعداد ساعت:	۳۲	عملی: ۲۴ ساعت	رساله / پایان‌نامه ☐

نوع آموزش تکمیلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر: .....

الف) هدف کلی:

شناخت اصول و قواعد فهرست‌نگاری

ب) اهداف ویژه:

شناخت انواع اسناد و مدارک دست‌نویس و آثار چاپ سنگی، کلیشه‌ای، گراوری و آثار عکسی (لوحی، میکروفیلم و میکروفیش)

پ) مباحث یا سرفصل‌ها:

- شناخت اسناد دست‌نویس: نامه‌های اداری و شخصی / وقف‌نامه‌ها / اجازه‌ها / فرمان‌ها / دفترهای خاطره و غیره
- چاپ سنگی و مراکز آن در ایران و سایر کشورها: قاهره / استانبول / کلکته
- انواع کاغذ / جلد / تصویرسازی / حواشی / مینیاتور و مانند آن
- آثار عکس: لوحی / میکروفیلم / میکروفیش
- حفاظت و مرمت کتب، اسناد و چاپ‌های سنگی در کتابخانه‌ها

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

آموزش استاد، شاگرد پروری با ایجاد فرصت ارائه کنفرانس، پرورش قدرت پژوهش با راهنمایی نگارش مقالات

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال
آزمون پایان نیم‌سال
۳۰ تا ۴۰ درصد
۶۰ تا ۷۰ درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

فضای مناسب کلاس، تخته آموزشی مناسب، دستگاه ویدئو پروژکتور، کتاب‌ها و نرم افزارهای مرتبط

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

مقالات و آثار مرتبط با حفاظت و نگاهداری از: مهرداد نیک‌نام؛ ایرج افشار؛ جهانگیر قائم‌مقامی؛ محمدتقی دانش‌پژوه و ...

عنوان درس به فارسی:	استوارسازی و تقویم متن (نص)		کد درس: ۰۱۳۲۷۵
عنوان درس به انگلیسی:	Text Verification		نوع درس و واحد
دروس پیش نیاز:	ندارد	پایه ☐ نظری ☐	
دروس هم نیاز:	ندارد	تخصصی اجباری ☒ عملی ☐	
تعداد واحد:	۲	نظری: ۱۶ ساعت	تخصصی اختیاری ☐ نظری-عملی ☒
تعداد ساعت:	۳۲	عملی: ۱۶ ساعت	رساله / پایان نامه ☐

نوع آموزش تکمیلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر: .....

الف) هدف کلی:

آموزش بنیادهای نظری و فرآیند اجرایی درست خوانی و به‌گزینی واژه‌ها

ب) اهداف ویژه:

شناخت عبارات‌های نسخه یا نسخه‌های کهن یک متن و عرضه نهایی متن واحد

پ) مباحث یا سرفصل‌ها:

- روش‌های در جرح و تعدیل حاصل مقابل‌های نسخه‌های خطی یک متن
- قواعد و اصول مشابه‌یابی واژه‌ها و عبارات یک متن در متون مقدّم یا معاصر آن (به ویژه در متون تک‌نسخه‌ای)
- مشکل و غریب القرآن و مشکل الحدیث با رویکرد تصحیح انتقادی
- اعراب القرآن و الحدیث
- رسم المصحف و قواعد املاء/ سنت‌های تدوین و تبویب و تنمیق و عنوان‌گذاری اجزای متن
- ادبیات محدثان و مفسران و مصطلحات رایج میان مؤلفان کهن علوم قرآن و حدیث

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

آموزش استاد، شاگرد پروری با ایجاد فرصت ارائه کنفرانس، پرورش قدرت پژوهش با راهنمایی نگارش مقالات

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال
آزمون پایان نیم‌سال
۳۰ تا ۴۰ درصد
۶۰ تا ۷۰ درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

فضای مناسب کلاس، تخته آموزشی مناسب، دستگاه ویدئو پروژکتور، کتاب‌ها و نرم افزارهای مرتبط

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

إملاء ما منّ به الرحمن من وجوه الإعراب و القرائات فی جمیع القرآن؛ العکبری، عبدالله بن حسین / مشکل إعراب القرآن؛ مکی، ابن ابی طالب قیسی / من بلاغه الامام علی علیه السلام فی نهج البلاغه [دراسة و شرح لأهم الصور البلاغیة]؛ الأسدی، عادل حسن / رسم الخطّ مصحف؛ قدوری الحمد، غانم (ترجمه یعقوب جعفری) / مجموعه آثار غریب القرآن / مجموعه آثار مشکل الحدیث و غریب الحدیث / بررسی رسم الخطّ عثمان طه؛ مکارم شیرازی، ناصر و حبیبی، علی / معجم الرموز و الإشارات؛ المامقانی، محمدرضا / فقه الحدیث [مباحث نقل به معنا] — فقه الحدیث [با تکیه بر مسائل لفظ]؛ پاکتچی، احمد / مقاله ارزیابی رادیوکربنی نسخه‌های کهن قرآن [کورپوس کورانیوم]؛ نیوبرت، آنگلیکا، ترجمه سیدعلی آقایی و همکاران / مناهج المحدثین فی تخریج احادیث الشریف [دراسة اسانید الحدیث الشریف، الصنعة الحدیثیة]؛ البقاعی، علی نایف / بررسی کهن خط‌شناسی و رادیوکربنی سه مصحف از قرن نخست اسلام؛ صادق، بهمن

عنوان درس به فارسی:	تصحیح و تحقیق متون		کد درس: ۰۱۳۲۷۶
عنوان درس به انگلیسی:	Collation and Edition of Texts		نوع درس و واحد
دروس پیش نیاز:	ندارد	پایه ☐ نظری ☒	
دروس هم نیاز:	ندارد	تخصصی الزامی ☒ عملی ☐	
تعداد واحد:	۲	تخصصی اختیاری ☐ نظری-عملی ☐	
تعداد ساعت:	۳۲	رساله / پایان نامه ☐	

نوع آموزش تکمیلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر: .....

الف) هدف کلی:

آموزش اصول، قواعد، راهکارها و الگوهای معتبر تصحیح و تحقیق متون

ب) اهداف ویژه:

ایجاد مهارت خواندن، بازخوانی، تصحیح و تحقیق متون

پ) مباحث یا سرفصل‌ها:

- کلیات: مبانی متن‌شناسی / آشنایی با شیوه‌های تحول متون / تعریف و هدف تصحیح متون / اصالت و صحت متون
- پیشینه و تصحیح متون
- مبانی و روش‌های تصحیح متون
- نقد، ارزیابی و راستی‌آزمایی نسخه‌ها
- آرایش متن نهایی / قواعد الإملاء، رسم الخط، إعراب، علائم ویرایشی (از قدیم تا امروز) / تبویب و ترقیم / یکسان‌سازی علائم و نشانه‌ها / تعلیقات / نگارش مقدمه و حواشی مصحح / تخریج، تطبیق و مصدریابی / تنظیم فهرست‌ها (آشنایی با نمایه‌سازی)

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

آموزش استاد، شاگرد پروری با ایجاد فرصت ارائه کنفرانس، پرورش قدرت پژوهش با راهنمایی نگارش مقالات

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال ۳۰ تا ۴۰ درصد
آزمون پایان نیم‌سال ۶۰ تا ۷۰ درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

فضای مناسب کلاس، تخته آموزشی مناسب، دستگاه ویدئو پروژکتور، کتاب‌ها و نرم افزارهای مرتبط

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

روش تصحیح انتقادی متون؛ ثروت، منصور / نقد و تصحیح متون [مراحل نسخه‌شناسی و شیوه‌های تصحیح نسخه‌های خطی فارسی]؛ مایل هروی، نجیب / راهنمای تصحیح متون؛ جهان‌بخش، جويا / اصول نقد النصوص و نشر الکتب؛ اسر، برچستر / تحقیق النصوص و نشرها؛ هارون، عبدالسلام محمد / تحقیق المخطوطات بین الواقع و النهج الأمثل؛ عسیلان، عبدالله بن عبدالرحیم / ضبط النص و التعلیق علیه؛ معروف، بشار عواد / تکشیف نصوص التراث العربی و الأجنبي؛ نهبان، کمال عرفات / أصول کتابه البحث العلمی و تحقیق المخطوطات؛ المرعشلی، یوسف عبدالرحمن / أضواء علی البحث و المصادر؛ عمیره، عبدالرحمن / تحقیق التراث العربی منهجه و تطوره؛ دیاب، عبدالمجید / تحقیق التراث؛ الفضلی، عبدالهادی.

عنوان درس به فارسی:	مکتب‌ها، روش‌ها و اخلاق حرفه‌ای تصحیح متون		کد درس: ۰۱۳۲۷۷
عنوان درس به انگلیسی:	Schools, Methods and Professional Ethics of Editing Texts		نوع درس و واحد
دروس پیش‌نیاز:	ندارد	پایه ☐ نظری ☒	
دروس هم‌نیاز:	ندارد	تخصصی الزامی ☒ عملی ☐	
تعداد واحد:	۲	تخصصی اختیاری ☐ نظری-عملی ☐	
تعداد ساعت:	۳۲	رساله / پایان‌نامه ☐	

نوع آموزش تکمیلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر: .....

الف) هدف کلی:

شناخت مکتب‌ها و روش‌های تصحیح و تحقیق متون

ب) اهداف ویژه:

شناخت اخلاق حرفه‌ای در تصحیح متون

پ) مباحث یا سرفصل‌ها:

- آشنایی با شیوه کار و آثار برگزیده مصححان برجسته ایرانی: علامه قزوینی / مینوی / همایی / ملک الشعرای بهار و ...
- آشنایی با مصححان آثار حدیثی و قرآنی: علی‌اکبر غفاری / محمدباقر بهبودی / ابوالحسن شعرانی / محدث أرموی
- آشنایی با مصححان و روش تصحیح محققان معاصر عرب: حمد الجاسر / محمود شاکر / عبدالسلام هارون / عبدالعزیز المانع / سید ایمن فؤاد / محمدعلی النجار / احمد عبدالغفور عطار / بشار عواد
- آشنایی با روش تصحیح اسلام‌شناسان غربی: ماسینیون / دخویه / بارتولد / برتلس / کلبیرگ / مادلونگ / اخلاق حرفه‌ای نسخه-پژوهی و تصحیح و تحقیق متون

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

آموزش استاد، شاگرد پروری با ایجاد فرصت ارائه کنفرانس، پرورش قدرت پژوهش با راهنمایی نگارش مقالات

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال ۳۰ تا ۴۰ درصد
آزمون پایان نیم‌سال ۶۰ تا ۷۰ درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

فضای مناسب کلاس، تخته آموزشی مناسب، دستگاه ویدئو پروژکتور، کتاب‌ها و نرم افزارهای مرتبط

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

روش تصحیح متون فارسی (مقاله)؛ بینش، تقی / روش تصحیح و نشر متون؛ محقق، مهدی / نکته‌هایی در باب تصحیح متون (مقاله)؛ سمیعی گیلانی، احمد / اصول تحقیق التراث؛ الفضلی، عبدالهادی / بحوث فی النقد التراثی — محاضرات فی تحقیق النصوص؛ ناجی، هلال / تحقیق النصوص و نشرها؛ هارون، عبدالسلام محمد / تصحیح الکتب و صنع الفهارس المعجمیه؛ شاکر، احمد / قواعد تحقیق المخطوطات العربیه؛ بلاشیر، ریجیس و سوفاجیه، جان / مناهج تحقیق التراث بین القدامی و المحدثین؛ عبدالتواب، رمضان / المنهاج فی تألیف البحوث و تحقیق المخطوطات؛ التونجی، محمد / منهج البحث و التحقیق؛ دادملک، عبدالخالق / منهج تحقیق النصوص و نشرها؛ حمودی القیسی، فوزی و مکی العانی، سامی / تحقیق نصوص التراث فی القدامی و الحدیث؛ الغریانی، الصادق عبدالرحمن / نقد و تصحیح متون [مراحل نسخه‌شناسی و شیوه‌های تصحیح نسخه‌های خطی فارسی]؛ مایل هروی، نجیب.

عنوان درس به فارسی: بازسازی و بازیابی متون		عنوان درس به انگلیسی: Reconstruction and Recovery of the Texts	
کد درس: ۰۱۳۲۷۸	نوع درس و واحد		
	پایه ☐ نظری ☐	ندارد	
	تخصصی الزامی ☒ عملی ☐	ندارد	
	تخصصی اختیاری ☐ نظری-عملی ☒	نظری: ۲۰ ساعت	۲
	رساله / پایان نامه ☐	عملی: ۲۰ ساعت	۴۰

نوع آموزش تکمیلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر: .....

الف) هدف کلی:

شناخت روش‌های منبع‌یابی متون موجود و بازیابی و بازسازی متون

ب) اهداف ویژه:

بازیابی و بازسازی متون مفقود یا آسیب‌دیده و ارزیابی متون تصحیح‌شده یا بازسازی‌شده

پ) مباحث یا سرفصل‌ها:

- راه‌های بازیابی متون مفقود
- روش‌های بازسازی کتب مفقود
- اصول و روش‌های تحلیل و نقد آثار تصحیح و تحقیق‌شده
- اصول و روش‌های تحلیل و نقد آثار بازسازی‌شده
- بررسی چند نمونه برجسته تصحیح یا بازسازی متون اسلامی: ایرانی / عربی / غربی
- آشنایی با فرآیند تولید و تطوّر و انتقال متون و مسیرها و آسیب‌های آن

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

آموزش استاد، شاگرد پروری با ایجاد فرصت ارائه کنفرانس، پرورش قدرت پژوهش با راهنمایی نگارش مقالات

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال
آزمون پایان نیم‌سال

۳۰ تا ۴۰ درصد

۶۰ تا ۷۰ درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

فضای مناسب کلاس، تخته آموزشی مناسب، دستگاه ویدئو پروژکتور، کتاب‌ها و نرم افزارهای مرتبط

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

بازسازی متون کهن حدیثی شیعه؛ عمادی حائری، سیدمحمد/ بازیابی کتاب زید بن وهب جهنی [سه فصل نخست]؛ مردانی، مهدی/ منابع مکتوب امامیه از سه قرن نخستین هجری؛ مدرسی طباطبائی، سیدحسین/ مقتل الحسین لأبی مخنف؛ غفاری، حسن و سید الجمیلی/ الولایه و فضائل علی لمحمد بن جریر طبری؛ جعفریان، رسول/ الرجال لابن الغضائری؛ حسینی جلالی، محمدرضا/ کتاب علی؛ مهریزی، مهدی / مقتل الحسین لشیح صدوق؛ سردودی، صحتی/ فرهنگ کتب حدیثی شیعه؛ بجستانی، مدنی (ذیل مقتل ابي مخنف، کتاب سلیم بن قیس، الأشعثیات أو الجعفریات، تأویل الآیات و ...) / دائرة المعارف تشیع (ذیل نام کتاب و مؤلفان مندرج در سرفصل) / دائرة المعارف بزرگ اسلامی (ذیل کتاب و مؤلفان مندرج در سرفصل) / مقالات فراوان فارسی و عربی در باره عناوین پیش گفته و قابل ردیابی و شناسایی مندرج در: فهرست مقالات فارسی؛ ایرج افشار و معجم ما کتب عن الرسول و أهل البيت؛ عبدالجبار الرفاعی؛ پایگاه نشریات حوزه علمیه قم/ تصحیح وسائل الشیعه؛ مؤسسه آل‌البتیت/ تصحیح کتاب القرائات ابو عبدالله سیاری؛ کلبرگ، اتان و امیرمعزی، محمدعلی/ تصحیح الکافی؛ دارالحدیث/ تصحیح نهج‌البلاغه براساس پانزده نسخه؛ عطاردی، عزیزالله/ تصحیح تفسیر منسوب به امام صادق علیه‌السلام؛ بوورینگ، گرهارد و پورجوادی، نصرالله/ تصحیح حقائق التفسیر ابو عبدالله الرحمن سلمی؛ ماسینیون، لویی و نوبیا، پل/ تصحیح العقل و فهم القرآن حارث محاسبی؛ قوتلی، حسین / تصحیح المحاسن برقی؛ محدث، آرموی، حلال‌الدین / تصحیح کتاب من لایحضره الفقیه؛ غفاری، علی اکبر / تصحیح مسند أحمد بن حنبل؛ التركي، عبدالله و الأرنؤوط، شعیب/ حدیث اسلامی؛ موتسکی، هارالد، سفاهی و مکتوب؛ شولر، گریگور.

عنوان درس به فارسی:	کارگاه نسخه‌شناسی و نسخه‌خوانی		کد درس: ۰۱۳۲۸۹
عنوان درس به انگلیسی:	Manuscript Analysis and Reading Workshop		نوع درس و واحد
دروس پیش‌نیاز:	ندارد		پایه ☐ نظری ☐
دروس هم‌نیاز:	ندارد		تخصصی الزامی ☒ عملی ☐
تعداد واحد:	۲	نظری: ۱۶ ساعت	تخصصی اختیاری ☐ نظری-عملی ☒
تعداد ساعت:	۳۲	عملی: ۱۶ ساعت	رساله / پایان‌نامه ☐

نوع آموزش تکمیلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر: .....

الف) هدف کلی:

توانمندسازی دانشجویان برای نسخه‌شناسی و نسخه‌خوانی

ب) اهداف ویژه:

ایجاد مهارت در نسخه‌شناسی و نسخه‌خوانی

پ) مباحث یا سرفصل‌ها:

دانشجویان به ارائه آخرین تحقیقات در حوزه سرفصل دروس «نسخه‌شناسی عمومی»، «نسخه‌شناسی تخصصی» و «تصحیح و تحقیق متون» تحت نظارت استاد خواهند پرداخت.

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

آموزش استاد، شاگرد پروری با ایجاد فرصت ارائه کنفرانس، پرورش قدرت پژوهش با راهنمایی نگارش مقالات

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال ۳۰ تا ۴۰ درصد
آزمون پایان نیم‌سال ۶۰ تا ۷۰ درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

فضای مناسب کلاس، تخته آموزشی مناسب، دستگاه ویدئو پروژکتور، کتاب‌ها و نرم افزارهای مرتبط

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

روش تحقیق انتقادی متون؛ شیرازیان، جمال‌الدین/ التراث بین الحوادث و الإنبعاث؛ ابن یاسین، حکمت بن بشیر/ نسخه‌پژوهی؛ حافظیان، ابوالفضل/ کتاب ماه کلیات، شماره ۹۲ - ۹۳؛ ویژه‌نامه تصحیح نسخ خطی/ آینه میراث (فصل‌نامه نسخه‌پژوهی/ میراث بهارستان (فصل‌نامه نسخه‌شناسی و تصحیح متون)/ از دست‌نویس تا متن؛ خالقی، مطلق جلال/ تاریخ نسخه‌برداری و تصحیح انتقادی نسخه‌ها؛ مایل هروی، نجیب/ شیوه‌نامه تصحیح متون [راهنمای تحقیق و احیای متون خطی]؛ اصغری هاشمی، جواد/ بررسی تصحیح دو کتاب خطی؛ المنجد، صلاح‌الدین (ترجمه عبدالجبار زرگوش)/ آموزش سازماندهی نسخ خطی در ایران؛ به کوشش رحیمی ریس، احمدرضا.

عنوان درس به فارسی:	زبان تخصصی انگلیسی		کد درس: ۰۱۳۲۹۰
عنوان درس به انگلیسی:	Specialized English		نوع درس و واحد
دروس پیش‌نیاز:	ندارد	پایه ☐ نظری ☒	
دروس هم‌نیاز:	ندارد	تخصصی الزامی ☒ عملی ☐	
تعداد واحد:	۲	تخصصی اختیاری ☐ نظری-عملی ☐	
تعداد ساعت:	۳۲	رساله / پایان‌نامه ☐	

نوع آموزش تکمیلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر: .....

هدف کلی:

شناخت اصطلاحات خاص علوم قرآن و حدیث و علوم وابسته در متون انگلیسی

اهداف ویژه:

توانمندی در استفاده از مراجع و منابع خارجی

(پ) مباحث یا سرفصل‌ها:

- شناخت ادبیات کتاب‌شناسی و نسخه‌شناسی و اصطلاحات خاص فهرست‌نگاری، کتاب‌شناسی، نسخه‌پژوهی و تصحیح و تحقیق متون خطی

(ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

آموزش استاد، شاگرد پروری با ایجاد فرصت ارائه کنفرانس، پرورش قدرت پژوهش با راهنمایی نگارش مقالات

(ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال ۳۰ تا ۴۰ درصد
آزمون پایان نیم‌سال ۶۰ تا ۷۰ درصد

(ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

فضای مناسب کلاس، تخته آموزشی مناسب، دستگاه ویدئو پروژکتور، کتاب‌ها و نرم افزارهای مرتبط

(چ) فهرست منابع پیشنهادی:

The Encycloedia of Religion. Mircea Eliada./The Encycloedia of Islam.(EI2) /Nahjulbalagheh. Translated by: Seyed Ali Reza with an introduction and annotation by Ali Naqi –un- Naqqvi.

اصول مبانی نسخه‌شناسی در کتب خطب (فارسی و انگلیسی)؛ عظیمی، حبیب‌الله / واژه‌نامه نسخه‌شناسی و کتاب‌پردازی؛ هاشمی میناباد، حسن / فرهنگ حفظ و نگهداری مواد کتابخانه و بایگانی؛ شورای بین‌المللی بایگان‌ها، کمیته نگاه‌داری و مرمت (ترجمه حسن هاشمی میناباد).

کد درس: ۰۱۳۲۹۱	پایان نامه		عنوان درس به فارسی:
نوع درس و واحد	Thesis		عنوان درس به انگلیسی:
☐ نظری ☐ پایه			دروس پیش نیاز:
☐ عملی ☒ تخصصی الزامی			دروس هم نیاز:
☐ نظری-عملی ☐ تخصصی اختیاری		۴	تعداد واحد:
رساله / پایان نامه ☒		۶۴	تعداد ساعت:

نوع آموزش تکمیلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر: .....

هدف کلی:

به کار بستن توان پژوهشی و اندوخته‌های علمی دانشجو برای ارائه اثری نو درباره یکی از مسائل و موضوعات مرتبط با احیاء و تصحیح متون قرآنی و حدیثی با راهنمایی استاد راهنما و مشاور

فصل چهارم

ویژگی‌های دروس

تخصصی اختیاری

عنوان درس به فارسی:	تاریخ و ساختار علوم اسلامی		کد درس: ۰۱۳۲۹۲
عنوان درس به انگلیسی:	History and structure of Islamic sciences		نوع درس و واحد
دروس پیش نیاز:	ندارد	پایه ☐ نظری ☒	
دروس هم نیاز:	ندارد	تخصصی الزامی ☐ عملی ☐	
تعداد واحد:	۲	تخصصی اختیاری ☒ نظری-عملی ☐	
تعداد ساعت:	۳۲	رساله / پایان نامه ☐	

نوع آموزش تکمیلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر: .....

الف) هدف کلی:

شناخت اجمالی علوم اسلامی از جهت تاریخ علم و تعاریف

ب) اهداف ویژه:

ایجاد مهارت در تشخیص موضوع کتاب و نسخه و جلوگیری از اشتباهات در تشخیص موضوع علوم

پ) مباحث یا سرفصل‌ها:

- علوم: ادبی / نقلی / عقلی
- تاریخ و تاریخ‌نگاری اسلامی
- جغرافیا و غیره
- معرفی مهم‌ترین آثار در این حوزه‌ها

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

آموزش استاد، شاگرد پروری با ایجاد فرصت ارائه کنفرانس، پرورش قدرت پژوهش با راهنمایی نگارش مقالات

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

- فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال ۳۰ تا ۴۰ درصد
- آزمون پایان نیم‌سال ۶۰ تا ۷۰ درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

فضای مناسب کلاس، تخته آموزشی مناسب، دستگاه ویدئو پروژکتور، کتاب‌ها و نرم افزارهای مرتبط

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

إحصاء العلوم؛ فارابی، ابونصر محمد/ مفاتیح العلوم؛ خوارزمی، ابوعبدالله محمد/ جامع العلوم؛ فخر رازی، محمد بن عمر/ یواقیت العلوم و دراری النجوم؛ طاهر بن احمد بن محمد (معروف به نجار ابومحمد قزوینی)/ تاریخ علم؛ سارتون، جورج (ترجمه احمد آرام)/ علم و تمدن در اسلام؛ نصر، سیدحسین (ترجمه احمد آرام)/ تاریخ علوم عقلی در تمدن اسلامی تا اواسط قرن پنجم؛ صفا، ذبیح‌الله/ آثار رژی بلاشر/ آثار ثئودور نولدکه/ التعریفات؛ جرجانی، علی بن محمد/ کشف اصطلاحات الفنون و العلوم؛ التهانوی، محمدعلی/ الإیتقان فی علوم القرآن؛ سیوطی، جلال الدین/ اعلام قرآن؛ خزائی، محمد.

عنوان درس به فارسی:	حوزه‌ها و مکتب‌های حدیثی		کد درس: ۰۱۳۲۹۳
عنوان درس به انگلیسی:	Exegetical Schools and Methods		نوع درس و واحد
دروس پیش‌نیاز:	ندارد	پایه ☐ نظری ☒	
دروس هم‌نیاز:	ندارد	تخصصی الزامی ☐ عملی ☐	
تعداد واحد:	۲	تخصصی اختیاری ☒ نظری-عملی ☐	
تعداد ساعت:	۳۲	رساله / پایان‌نامه ☐	

نوع آموزش تکمیلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر: .....

الف) هدف کلی:

شناخت اجمالی حوزه‌ها و مکتب‌های حدیثی شیعه و اهل سنت

ب) اهداف ویژه:

شناخت جریان‌های گوناگون حدیثی

پ) مباحث یا سرفصل‌ها:

- مهم‌ترین حوزه‌های حدیثی شیعه: شام/ کوفه/ بغداد/ قم/ ری/ خراسان و مغربه اسلام (ویژگی‌ها و شخصیت‌های مهم)
- ارتباط و تعامل حوزه‌های حدیثی شیعه
- مهم‌ترین مکتب‌های حدیثی شیعه: مکتب قم/ مکتب بغداد و ... (ویژگی‌ها و تفاوت‌ها)
- رویکردهای کلامی، فلسفی، عرفانی و تجربی به حدیث
- مهم‌ترین حوزه‌های حدیثی اهل سنت: مدینه/ بغداد/ مصر و ... (ویژگی‌ها و شخصیت‌ها)
- ارتباط و تعامل حوزه‌های حدیثی اهل سنت
- اهل حدیث و اصحاب رأی (ویژگی‌ها و تفاوت‌ها)

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

آموزش استاد، شاگرد پروری با ایجاد فرصت ارائه کنفرانس، پرورش قدرت پژوهش با راهنمایی نگارش مقالات

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال ۳۰ تا ۴۰ درصد
آزمون پایان نیم‌سال ۶۰ تا ۷۰ درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

فضای مناسب کلاس، تخته آموزشی مناسب، دستگاه ویدئو پروژکتور، کتاب‌ها و نرم افزارهای مرتبط

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

پژوهشی در تاریخ حدیث شیعه — تاریخ عمومی حدیث؛ معارف، مجید/ علم الحدیث — تاریخ حدیث؛ مدیرشانه‌چی، کاظم/ مقباس الهدایه فی علم الدرایه؛ مامقانی، عبدالله / معجم رجال الحدیث؛ خویی، سیدابوالقاسم/ قاموس الرجال؛ شوشتری، محمدتقی/ روضات الجنات فی أحوال العلماء و السادات؛ موسوی خوانساری، سیدمحمدباقر/ الفوائد الرجالیه؛ بحر العلوم، محمد مهدی بن مرتضی/ اختیار معرفه الرجال؛ کشی، محمد بن عمر بن عبدالعزیز/ تاریخ تشیع در ایران؛ جعفریان، رسول/ أمل الآمل فی علماء جبل عامل - تفصیل وسائل الشیعه الی تحصیل مسائل الشریعه [بخش خاتمه]؛ الحرّ العاملی، محمدبن حسن / الفهرست؛ رازی، شیخ منتجب الدین/ بحار الأنوار الجامعه لدرر أخبار الأئمه [کتاب «الإجازات»]؛ مجلسی، محمدباقر / مستدرک الوسائل و مستنبط المسائل؛ نوری، میرزا حسین/ السنه قبل التدوین؛ عجاج الخطیب، محمد/ الحدیث و المحدثون؛ ابوزهره، محمد/ تاریخ بغداد - الرحله فی طلب الحدیث؛ بغدادی، ابوخطیب/ السنه و مکانتها فی التشریع الاسلامی؛ السباعی، مصطفی/ تذکره الحفاظ؛ الذهبی، شمس‌الدین محمدبن احمد/ علم الحدیث فی مکه المکرمه خلال العصر المملوکی ...؛ معتوق، صالح یوسف/ مدرسه الحدیث فی بلاد الشام؛ محمد بن عزوز/ مدرسه الحدیث فی البصره؛ أمین القضاة/ إختلاف الحدیث - الأمّ - الرساله؛ شافعی، محمد بن ادریس/ ذخائر العقبان بزرگ اسلامی؛ مدخل‌های مرتبط مانند: أخباریون، إمامیه، أهل حدیث، أصحاب رأی/ طبقات ابن سعد/ مقدمه‌های صحاح سته.

عنوان درس به فارسی:	روش‌ها و مکتب‌های تفسیری		کد درس: ۰۱۳۲۹۴
عنوان درس به انگلیسی:	Exegetical Schools and Fields		نوع درس و واحد
دروس پیش‌نیاز:	ندارد	پایه ☐ نظری ☒	
دروس هم‌نیاز:	ندارد	تخصصی الزامی ☐ عملی ☐	
تعداد واحد:	۲	تخصصی اختیاری ☒ نظری-عملی ☐	
تعداد ساعت:	۳۲	رساله / پایان‌نامه ☐	

نوع آموزش تکمیلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر: .....

الف) هدف کلی:

شناخت مبانی و شیوه‌های گوناگون تفسیری

ب) اهداف ویژه:

شناخت مکتب‌های گوناگون تفسیری

پ) مباحث یا سرفصل‌ها:

- تعریف اصطلاحات: تفسیر/ تأویل

- مؤلفات مناہج، اتجاهات و مکاتب تفسیری

- تقسیم‌های مختلف روش‌های تفسیری و نقد آن

- نقد و بررسی پاره‌ای از روش‌ها و شیوه‌های تفسیر قرآن: تفسیر به مأثور و انواع آن؛ تفسیر عقلی/ تفسیر اشاری و باطنی/ تفسیر موضوعی

- نقد و بررسی گرایش‌های تفسیری در عصر حاضر

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

آموزش استاد، شاگرد پروری با ایجاد فرصت ارائه کنفرانس، پرورش قدرت پژوهش با راهنمایی نگارش مقالات

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال ۳۰ تا ۴۰ درصد

آزمون پایان نیم‌سال ۶۰ تا ۷۰ درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

فضای مناسب کلاس، تخته آموزشی مناسب، دستگاه ویدئو پروژکتور، کتاب‌ها و نرم افزارهای مرتبط

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

التفسیر و المفسرون فی ثوبه القشيب؛ معرفت، محمدهادی/ اصول التفسیر و قواعدہ؛ العک، خالد عبدالرحمن/ بحوث فی اصول التفسیر و مناہج؛ الرومی، فهد بن عبدالرحمن/ مبانی و روش‌های تفسیر قرآن؛ عمید زنجانی، عباسعلی/ روش‌های تأویل قرآن؛ شاکر، محمدکاظم/ مباحث فی التفسیر الموضوعی؛ مصطفی، مسلم.

عنوان درس به فارسی:	تاریخ تمدن و هنر اسلامی		کد درس: ۰۱۳۲۹۵
عنوان درس به انگلیسی:	History of Islamic Civilization and Art		نوع درس و واحد
دروس پیش نیاز:	ندارد	☐ پایه ☒ نظری	
دروس هم نیاز:	ندارد	☐ تخصصی الزامی ☐ عملی	
تعداد واحد:	۲	☒ تخصصی اختیاری ☐ نظری-عملی	
تعداد ساعت:	۳۲	رساله / پایان نامه ☐	

نوع آموزش تکمیلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر: .....

الف) هدف کلی:

شناخت سیر تمدن و هنر در اسلام و ایران

ب) اهداف ویژه:

آشنایی با مهم ترین هنرهای مسلمانان و مراکز فرهنگی و تمدنی آنان

پ) مباحث یا سرفصل ها:

- اسلام و مراکز فرهنگی: مساجد/ مدارس و ...
- مراکز تمدنی: عوامل و علل انحطاط یا فراز و فرود
- حلقه های عرفان و تصوف
- مراکز پژوهشی و کتابخانه ها در حوزه تمدن اسلامی
- عناصر تشکیل دهنده کتابخانه ها
- آداب کتابخوانی و کتابداری.

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

آموزش استاد، شاگرد پروری با ایجاد فرصت ارائه کنفرانس، پرورش قدرت پژوهش با راهنمایی نگارش مقالات

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت های کلاسی در طول نیم سال
آزمون پایان نیم سال

۳۰ تا ۴۰ درصد
۶۰ تا ۷۰ درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

فضای مناسب کلاس، تخته آموزشی مناسب، دستگاه ویدئو پروژکتور، کتابها و نرم افزارهای مرتبط

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

مقدمه؛ حضرمی، ابوزید عبدالرحمن (معروف به ابن خلدون)/ آثار جرجی زیدان/ تاریخ تمدن؛ دورانت، ویل/ فجر الإسلام — ظهر الإسلام — ضحی الإسلام؛ امین مصری، احمد/ تمدن اسلام و عرب؛ لوبون، گوستاو/ مدخل تاریخ شرق اسلامی؛ سواژه، ژان/ تاریخ دانشگاه های بزرگ اسلامی؛ غنیمه، عبدالرحیم (ترجمه نورالله کسائی)/ آداب تعلیم و تربیت در اسلام؛ حجتی، سیدمحمدباقر/ الأزهر فی ألف عام؛ الخفاجی، محمدعبدالمنعم/ تاریخ آموزش در اسلام؛ حسین زاده شانه چی، حسن/ تاریخ الأدب العربی؛ بروکلمان، کارل/ تاریخ ادبیات در ایران؛ صفا، ذبیح الله (تلخیص محمد ترابی)/ کارنامه اسلام؛ زرکوب، عبدالحسین/ تمدن اسلامی در قرن چهارم هجری؛ متز، آدام (ترجمه علیرضا ذکاوتی قراگزلو)/ پویایی فرهنگ و تمدن اسلام و ایران؛ ولایتی، علی اکبر/ تاریخ هنر در سده های اسلامی؛ الرفاعی، انور (ترجمه عبدالرحیم قنوت).

عنوان درس به فارسی:	مصطلحات علوم قرآن و حدیث		کد درس: ۰۱۳۲۹۶
عنوان درس به انگلیسی:	Technical Terms of the Quran and Hadith Sciences		نوع درس و واحد
دروس پیش‌نیاز:	ندارد		پایه ☐ نظری ☒
دروس هم‌نیاز:	ندارد		تخصصی الزامی ☐ عملی ☐
تعداد واحد:	۲		تخصصی اختیاری ☒ نظری-عملی ☐
تعداد ساعت:	۳۲		رساله / پایان‌نامه ☐

نوع آموزش تکمیلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر: .....

الف) هدف کلی:

شناخت اجمالی اصطلاحات علوم قرآن و حدیث

ب) اهداف ویژه:

آشنایی با نسخه‌های خطی در حوزه اصطلاحات علوم قرآن و حدیث

پ) مباحث یا سرفصل‌ها:

- اصطلاحات قرآن پژوهی

- اصطلاحات حدیث پژوهی

- اصطلاحات قرآنی: صحیفه / توقیف / آیه / سوره / حزب / جزء / رسم

- اصطلاحات حدیثی: حدیث / سنت / سند / متن / طرق تحمل و ...

- اصطلاحات حدیثی: متواتر / مستفیض / واحد / صحیح / موثق / ضعیف / تعلیق / مرسل / مرفوع / موقوف / مقطوع / تقطیع حدیث /

مضمّر / مدرج / اختصار

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

آموزش استاد، شاگرد پروری با ایجاد فرصت ارائه کنفرانس، پرورش قدرت پژوهش با راهنمایی نگارش مقالات

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال ۳۰ تا ۶۰ درصد

آزمون پایان نیم‌سال ۴۰ تا ۷۰ درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

فضای مناسب کلاس، تخته آموزشی مناسب، دستگاه ویدئو پروژکتور، کتاب‌ها و نرم افزارهای مرتبط، شبکه اجتماعی

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

البیان فی علوم القرآن؛ خوبی، سیدابوالقاسم / التمهید فی علوم القرآن؛ معرفت، محمدهادی / فرهنگ معارف اسلامی؛ سجادی، سیدجعفر / دانش‌نامه قرآن و قرآن پژوهی؛ خرمشاهی، بهاء‌الدین / اصطلاح‌نامه علوم قرآن / اصطلاح‌نامه علوم حدیث / معجم مصطلحات الدرایه و الرجال؛ جدیدی‌نژاد، محمدرضا / معجم الرموز و الإشارات؛ المامقانی، محمدرضا / مقباس الهدایه فی علم الدرایه؛ مامقانی، عبدالله.

عنوان درس به فارسی:	متن خوانی		کد درس: ۰۱۳۲۹۷
عنوان درس به انگلیسی:	Text Reading		نوع درس و واحد
دروس پیش‌نیاز:	ندارد	پایه ☐ نظری ☒	
دروس هم‌نیاز:	ندارد	تخصصی الزامی ☐ عملی ☐	
تعداد واحد:	۲	تخصصی اختیاری ☒ نظری-عملی ☐	
تعداد ساعت:	۳۲	رساله / پایان‌نامه ☐	

نوع آموزش تکمیلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر: .....

الف) هدف کلی:

شناخت متون عربی و ادوار تاریخی تحولات آن

ب) اهداف ویژه:

ایجاد مهارت در متن خوانی و آشنایی با انواع متون

پ) مباحث یا سرفصل‌ها:

- متون لغت و غریب القرآن و الحدیث

- متون برجسته ادبی قرون نخستین

- متون تفسیر و علوم قرآن

- متون حدیث و علوم حدیث

- متون کلامی و عرفانی و تاریخی قرون نخستین (عربی و فارسی)

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

آموزش استاد، شاگرد پروری با ایجاد فرصت ارائه کنفرانس، پرورش قدرت پژوهش با راهنمایی نگارش مقالات

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال ۳۰ تا ۶۰ درصد

آزمون پایان نیم‌سال ۴۰ تا ۷۰ درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

فضای مناسب کلاس، تخته آموزشی مناسب، دستگاه ویدئو پروژکتور، کتاب‌ها و نرم افزارهای مرتبط، شبکه اجتماعی

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

لسان العرب؛ ابن منظور، محمد بن مکرّم/ تاج العروس من جواهر القاموس؛ الزبیدی، محمد بن محمد/ تأویل غریب القرآن - غریب الحدیث؛ دینوری، ابن قتیبہ/ النهایه فی غریب الحدیث و الأثر؛ ابن اثیر، مجدالدین/ الطراز المتضمن الاسرار البلاغه و علوم حقایق الاعجاز؛ یحیی بن حمزه بن علی (ملقب به الموبد بالله)/ الکامل فی اللغه و الادب؛ ابو العباس محمد بن یزید (معروف به مبرد نحوی)/ الرسائل الادبیه؛ جاحظ، عمرو بن بحر/ معلقات سبع؛ شرح ابن درید/ العقل و فهم القرآن؛ محاسبی، حارث بن أسد/ حقایق التفسیر [تفسیر قرآن]؛ سلمی، ابو عبدالله/ التبیان فی علوم القرآن؛ شیخ طوسی، محمد بن حسن/ مجمع البیان فی تفسیر القرآن؛ طبرسی، فضل بن حسن/ الکافی؛ کلینی، محمد بن یعقوب/ الامالی - الشافی فی الإمامه؛ سید مرتضی/ الامالی - الإرشاد فی معرفه حجج الله علی العباد؛ شیخ مفید، محمد بن محمد/ نهج البلاغه؛ سید رضی (شروح ابن میثم، ابن ابی الحدید و ابن فندق)/ تجرید الاعتقاد فی تحریر عقائد الاسلام - اخلاق ناصری؛ الطوسی، خواجه نصیرالدین/ حقائق التفسیر - مرصاد العباد من المبدأ إلى المعاد؛ رازی، نجم الدین / تاریخ طبری؛ الطبری/ معجم البلدان فی معرفه المدن و القرى و الخراب و العمار و السهل و الواعر من کل مکان؛ یاقوت حموی، یاقوت بن عبدالله/ تاج المصادر؛ بیهقی، احمد بن علی/ تاریخ بیهقی؛ بیهقی، ابو الفضل/ جواهر القرآن و درره؛ غزالی/ محمد بن محمد/ جامع التأویل لمحکم التنزیل؛ ابومسلم اصفهانی، محمد بن بحر/ کشف الأسرار و عده الأبرار؛ میبدی، رشیدالدین ابو الفضل/ دانشنامه غزالی؛ ابن سینا/ آواز پر جبریل؛ خسروی، ابوتراب/ تبصره العوام فی معرفه مقالات الأنام؛ داعی حسنی رازی، مرتضی بن قاسم.

